

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету

бізнесу та сфери обслуговування

30 серпня 2023 р.,

протокол № 5

Резолюція Вченої ради

Галина ТАРАСЮК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЇ ТА МОДЕЛІ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»

спеціальності 051 «Економіка»

освітньо-професійна програма «Економіка»

факультет бізнесу та сфери обслуговування

кафедра фінансів та цифрової економіки

Схвалено на засіданні кафедри

фінансів та цифрової економіки

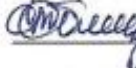
28 серпня.2023 р., протокол № 9

Завідувач кафедри

 Наталія ВИГОВСЬКА

Гарант освітньо-професійної

програми

 Світлана ОБІХОД

Розробник: к.е.н., доцент кафедри фінансів та цифрової економки

МЕЛЬНИК Тетяна

Житомир
2023 – 2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 2

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 5	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	нормативна (нормативна, за вибором)	
Модулів – 1	Спеціальність 051 «Економіка»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1	1
Загальна кількість годин - 150		Семестр	
		1	1
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи – 6,375	Освітній ступінь «магістр»	Лекції	
		16 год.	6 год.
		Практичні	
		32 год.	бгод.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
102 год.	138 год.		
		Вид контролю: екзамен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 32,0 % аудиторних занять, 68,0 % самостійної та індивідуальної роботи;

для заочної форми навчання – 9,0 % аудиторних занять, 91,0 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

1. Метою навчальної дисципліни «Технології та моделі ресурсозбереження» є формування у студентів спеціальності «Економіка» спеціальних знань з основ ефективного управління ресурсами підприємства на стадіях їх формування, акумуляції, функціонування, відтворення та використання; набуття практичних навичок щодо застосування оптимальних технологій та моделей ресурсозбереження щодо окремих видів ресурсів підприємства та оцінювання ефективності даного процесу.

2. Цілі навчання:

– опанувати базові положення та структурні елементи системи управління формуванням й використанням ресурсів підприємства;

– опрацювати основні аспекти ресурсної концепції управління підприємством;

– опанувати сучасні технології та моделі ресурсозбереження на підприємстві та навчитися їх застосовувати в діяльності конкретних суб'єктів господарювання;

– опрацювати нормативні державні документи, які стосуються визначення сутності, класифікації та інших питань в сфері управління ресурсами підприємства;

– навчитися здійснювати вибір відповідних методик та показників для аналізу стану та ефективності використання ресурсів підприємства з метою виявлення резервів для їх економії, розробляти і відпрацьовувати дані інструменти на практиці;

– навчитися формулювати висновки щодо стану управління окремими видами ресурсів підприємства та використовувати дані висновки для прийняття обґрунтованих управлінських рішень в процесі господарської діяльності підприємства.

В результаті вивчення курсу студент повинен знати:

— класифікацію природних та майнових ресурсів і чинники, що впливають на ресурсоефективність економічних процесів;

— показники ефективності ресурсокористування;

— основні методичні підходи до економічної оцінки різних видів ресурсів;

— принципи формування еколого-економічного механізму управління ресурсозбереженням;

— теоретико-методичні основи ресурсозбереження.

Студент повинен вміти:

— проводити економічну оцінку природних ресурсів;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 4

— оцінювати шкоду нанесену підприємствами за використання природних ресурсів і погіршення якості довкілля;

— визначати перспективні шляхи з ресурсозбереження для конкретного суб'єкта господарської діяльності.

Зміст навчальної дисципліни «Технології та моделі ресурсозбереження» направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 051 «Економіка»:

СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

СК11. Здатність планувати і розробляти проекти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.

Отримані знання з навчальної дисципліни «Технології та моделі ресурсозбереження» стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 051 «Економіка»:

ПРН 4. Розробляти та управляти соціально-економічними проектами та комплексними діями з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

ПРН 7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

ПРН 12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

ПРН 13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 5

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи ресурсозбереження.

Тема 1. Поняття ресурсів та ресурсозберігаючої концепції управління підприємством.

1. Сутність, класифікація та пріоритетні форми ресурсів на різних стадіях бізнес-циклу підприємства.
2. Джерела утворення ресурсів підприємства та їх класифікація.
3. Управління підприємством на основі ресурсної бізнес-моделі.
4. Концептуальні засади управління продуктивністю ресурсів.

Тема 2. Основні поняття в сфері ресурсозбереження.

1. Поняття, принципи та функції ресурсозбереження на підприємстві.
2. Система цілей та методи управління ресурсозбереженням.
3. Чинники ресурсозбереження.
4. Напрями та види ресурсозбереження.

Тема 3. Організаційно-методичні основи ресурсозберігаючої діяльності.

1. Базові елементи процесного управління ресурсозбереженням.
2. Система показників ефективності застосування ресурсозберігаючих технологій.
3. Інформаційна система управління ресурсозбереженням на підприємстві.
4. Мотивація впровадження ресурсозберігаючих заходів.

Тема 4. Оцінка економічної ефективності ресурсозберігаючих технологій.

1. Проблеми оцінки економічної ефективності ресурсозбереження з урахуванням соціальних та екологічних факторів.
2. Економічна ефективність ресурсозберігаючих технологій на макроекономічному та регіональному рівнях.
3. Економічна ефективність ресурсозбереження на рівні підприємства.

Змістовний модуль 2. Прикладні аспекти ресурсозбереження суб'єктів господарювання.

Тема 5. Технології та моделі ресурсозбереження в сфері управління трудовими ресурсами.

1. Сутність системи управління трудовими ресурсами підприємства.
2. Інноваційні методи управління персоналом.
3. Методичні інструменти аналізу ефективності управління трудовими ресурсами підприємства.
4. Сучасні моделі управління трудовими ресурсами, їх впровадження у

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 6

вітчизняну практику.

Тема 6. Моделі та технології ресурсозберігаючого управління майновими ресурсами економічних суб'єктів.

1. Поняття, склад та основні характеристики майнових ресурсів.
2. Характеристика системи управління майновими ресурсами.
3. Аналітичне забезпечення ресурсозберігаючого управління майновими ресурсами.
4. Сучасні моделі ощадливого управління майновими ресурсами.

Тема 7. Фінансові ресурси як об'єкт ресурсозбереження.

1. Суть, призначення і класифікація фінансових ресурсів.
2. Вартість і структура фінансового капіталу.
3. Показники оцінки результативності формування і використання фінансового капіталу.
4. Моделювання оптимальної структури фінансового капіталу.

Тема 8. Управління інвестиційно-інноваційними ресурсами.

1. Інвестиційно-інноваційні ресурси: сутність та роль в економічному розвитку підприємства.
2. Оцінка ефективності управління інвестиційно-інноваційними ресурсами.
3. Ризики здійснення інвестиційної діяльності та особливості управління ними.
4. Напрямки підвищення ефективності використання інвестиційно-інноваційних ресурсів підприємства.

Тема 9. Тенденції ресурсозбереження на сучасному етапі економічного розвитку.

1. Передумови ресурсозбереження у вітчизняній економіці.
2. Ресурсозберігаючі трансформації в сучасній світовій економіці.
3. Сучасні проблеми ресурсовикористання в Україні.
4. Напрями ресурсозберігаючої діяльності в Україні.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 7

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота	усього	лекції	практичні	самостійна робота
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. <u>Теоретичні основи ресурсозбереження</u>								
Тема 1. Поняття ресурсів та ресурсозберігаючої концепції управління підприємством.	14	1	2	11	16	1	-	15
Тема 2. Основні поняття в сфері ресурсозбереження.	14	1	2	11	16	1	-	15
Тема 3. Організаційно-методичні основи ресурсозберігаючої діяльності.	17	2	4	11	16	-	1	15
Тема 4. Оцінка економічної ефективності ресурсозберігаючих заходів.	17	2	4	11	16	-	1	15
Модульна контрольна робота 1	2	-	2	-	-	-	-	-
Разом за змістовий модуль 1	64	6	14	44	64	2	2	60
Змістовий модуль 2. <u>Прикладні аспекти ресурсозбереження суб'єктів господарювання.</u>								
Тема 5. Технології та моделі ресурсозбереження в сфері управління трудовими ресурсами.	18	2	4	12	18	1	1	16
Тема 6. Технології ресурсозбереження у сфері управління майновими ресурсами економічних суб'єктів.	18	2	4	12	18	1	1	16
Тема 7. Фінансові ресурси як об'єкт ресурсозбереження.	15	2	2	11	18	1	1	16
Тема 8. Управління інвестиційно-інноваційними ресурсами.	17	2	4	11	16	1	-	15
Тема 9. Тенденції ресурсозбереження на сучасному етапі економічного розвитку.	16	2	2	12	16	-	1	15
Модульна контрольна робота 2	2	-	2	-	-	-	-	-
Разом за змістовий модуль 2	86	10	18	58	86	4	4	78
ВСЬОГО	150	16	32	102	150	6	6	138

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 8

5. Теми практичних (лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Поняття ресурсів та ресурсозберігаючої концепції управління підприємством.	2	-
2	Тема 2. Основні поняття в сфері ресурсозбереження.	2	-
3	Тема 3. Організаційно-методичні основи ресурсозберігаючої діяльності.	4	1
4	Тема 4. Оцінка економічної ефективності ресурсозберігаючих заходів.	4	1
5	Тема 5. Технології та моделі ресурсозбереження в сфері управління трудовими ресурсами.	4	1
6	Тема 6. Технології ресурсозбереження у сфері управління майновими ресурсами економічних суб'єктів.	4	1
7	Тема 7. Фінансові ресурси як об'єкт ресурсозбереження.	2	1
8	Тема 8. Управління інвестиційно-інноваційними ресурсами.	4	-
9	Тема 9. Тенденції ресурсозбереження на сучасному етапі економічного розвитку.	2	1
10	Модульні контрольні роботи	4	-
РАЗОМ		32	6

6. Завдання для самостійної роботи

Тема	Типи завдань	Год.	
		д.ф.	з.ф.
Тема 1. Поняття ресурсів та ресурсозберігаючої концепції управління підприємством.	1. Дослідити взаємозв'язок між категоріями «ресурси», «економічні ресурси», «фактори виробництва», «капітал» та «активи» за процесним підходом. 2. Охарактеризувати роль ринку у процесах розподілу ресурсів. 3. Дослідити процес управління підприємством на основі ресурсної бізнес-моделі. 4. Ознайомитися з положеннями нормативно-правових документів щодо визначення сутності, класифікації, оцінки різних видів ресурсів.	11	15
Тема 2. Основні поняття в сфері ресурсозбереження.	1. Поняття ресурсозбереження та його складові. 2. Ресурсозбереження в умовах інформаційної економіки. 3. Основні державні і міждержавні програми з	11	15

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05-05.01/051.00.1/М/ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 9

	підвищення ресурсоефективності виробництва у розвинених країнах.		
Тема 3. Організаційно-методичні основи ресурсозберігаючої діяльності.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Економічні інструменти прямої та непрямой мотивації. 2. Необхідні умови ефективного мотивування ресурсозбереження в окремого суб'єкта господарювання. 3. Основні напрямки практичного використання інформаційної системи соціо-еколого-економічних показників ресурсозберігаючої діяльності на підприємстві. 	11	15
Тема 4. Оцінка економічної ефективності ресурсозберігаючих заходів.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Надати характеристику складових системи управління ресурсами підприємства. 2. Проаналізувати діючу систему управління ресурсами на конкретному підприємстві, визначити її слабкі сторони та запропонувати шляхи їх усунення. 3. Дослідити, які сучасні програмні продукти використовуються в системі управління ресурсами підприємств. 4. Визначити переваги (недоліки) використання системи ERP в процесі планування ресурсів підприємства. 	11	15
Тема 5. Технології та моделі ресурсозбереження в сфері управління трудовими ресурсами.	<ol style="list-style-type: none"> 1. На основі чинних нормативно-правових документів проаналізувати основні положення в сфері управління трудовими ресурсами. 2. Дослідити відмінність між поняттями «трудові ресурси» та «трудовий потенціал». 3. Здійснити порівняльний аналіз ефективності використання різних моделей управління трудовими ресурсами. 4. Дослідити ефективність управління трудовими ресурсами на прикладі конкретного підприємства, запропонувати шляхи її підвищення. 	12	16
Тема 6. Технології ресурсозбереження у сфері управління майновими ресурсами економічних суб'єктів.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Надати характеристику існуючим підходам до управління матеріальними ресурсами підприємств. 2. Дослідити сучасні моделі управління запасами підприємства, визначити їх переваги та недоліки, результати відобразити у вигляді таблиці. 3. Оцінити стан та ефективність використання необоротних матеріальних активів конкретного підприємства, запропонувати напрямки покращення управління ними. 4. Здійснити оцінку ефективність управління оборотними ресурсами на прикладі конкретного підприємства, зробити висновки та надати пропозиції щодо підвищення ефективності даного процесу. 5. Проаналізувати ефективність управління нематеріальними активами на прикладі конкретного підприємства, зробити висновки. 	12	16

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05-05.01/051.00.1/М/ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 10

<p>Тема 7. Фінансові ресурси як об'єкт ресурсозбереження.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити джерела формування власних та залучених фінансових ресурсів. 2. На основі офіційних статистичних даних проаналізувати динаміку структури фінансових ресурсів підприємств України (дані відобразити в табличній формі), зробити висновки. 3. Визначити, які існують напрямки оптимізації джерел формування фінансових ресурсів підприємств. 4. Оцінити ефективність управління фінансовими ресурсами на конкретному підприємстві, зробити висновки, обґрунтувати пропозиції. 	11	16
<p>Тема 8. Управління інвестиційно-інноваційними ресурсами.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дослідити роль інвестиційних ресурсів в економічному розвитку суб'єктів господарювання. 3. Проаналізувати основні положення чинних нормативно-правових документів у сфері управління інвестиційними ресурсами підприємств. 3. На основі статистичних даних проаналізувати стан інвестиційної активності вітчизняних підприємств, зробити висновки. 4. Запропонувати впровадження інвестиційного проекту на діючому підприємстві, розрахувати його ефективність. 5. Визначити, які існують основні проблеми використання інноваційних ресурсів в Україні та навести шляхи їх усунення. 6. Порядок розрахунку показників економічної ефективності інвестиційних проектів із ресурсозбереження та ресурсоемності продукції 	11	15
<p>Тема 9. Тенденції ресурсозбереження на сучасному етапі економічного розвитку.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості інфраструктури вітчизняного ринку ресурсозбереження. 2. Стандартизація ресурсоспоживання та її розвиток в Україні. 3. Екологічна сертифікація та її розвиток в Україні. 4. Аудит ефективності ресурсовикористання та його розвиток в Україні. 5. Менеджмент ресурсовикористання: світова та національна практика. 	12	15

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 11

7. Індивідуальні завдання

Протягом вивчення дисципліни студенти самостійного готують презентації за темами з рекомендованого переліку, або за самостійно обраною темою, попередньо узгодженою з викладачем. Реферат або презентація має бути літературно та технічно грамотно викладений і відповідати певним вимогам оформлення. Він повинен включати титульну сторінку, план реферату (зміст), виклад матеріалу згідно із планом, заключну частину, список першоджерел, додатки (за необхідністю).

Реферат має бути надрукований з одного боку білого паперу формату А4 (210x297 мм). Загальний обсяг реферату, включаючи список використаних літературних джерел та додатки, 15-20 сторінок, надрукованих через 1,5 інтервалу (30 рядків на сторінці) шрифтом “Times New Roman” розміром 14 пунктів (60 знаків у рядку, враховуючи проміжки між словами).

Аркуш реферату повинен мати поля: ліве – 20 мм, верхнє – 20 мм, праве – 10 мм, нижнє – 20 мм.

Нумеруються всі сторінки роботи до останньої, враховуючи ілюстрації та додатки, без пропусків, повторів і літерних додатків. Першою сторінкою вважається титульна, на якій цифра “1” не ставиться. Отже, загальна нумерація роботи починається на наступній сторінці (зміст реферату) з цифри “2”. Порядковий номер сторінки проставляється з права її верхнього поля.

Текст реферату може ілюструватись схемами, фотографіями, графіками, таблицями, які також виконуються на стандартних аркушах паперу формату А4. Кількість ілюстрацій повинна бути достатньою для того, щоб надати тексту зрозумілості та конкретності. Усі ілюстрації (фотографії, схеми тощо) називають рисунками і нумерують послідовно. Номер і назву рисунка пишуть під графічним зображенням. Ілюстративний матеріал розміщують у тексті одразу після посилання на нього.

На запозичену з інших джерел інформацію, а також на цитати, що наводяться в тексті, мають бути зроблені посилання. Їх наводять одразу після закінчення цитати в квадратних дужках, де вказують порядковий номер джерела у списку використаної літератури та відповідні сторінки джерела, наприклад, [14, с. 31–48].

Робота над рефератом починається з першого тижня викладання дисципліни за наступним планом:

Тиждень 1-4. Вибір теми, складання плану, підбір літератури. Тема і план затверджуються викладачем, список літератури оформлюється в алфавітному порядку (не менше 10 джерел) і перевіряється викладачем.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 12

Тиждень 5 – 11. Опрацювання відібраної літератури. Написання реферату. Консультації з викладачем.

Тиждень 12. Оформлення і здача реферату на перевірку.

Тиждень 13. Виправлення недоліків і підготовка доповіді.

Тиждень 14-16. Захист реферату.

Орієнтовний перелік тем для написання реферату.

1. Передумови й еволюція ресурсозберігаючої діяльності.
2. Поняття і класифікації ресурсів.
3. Економічні, соціальні, політичні та екологічні передумови розвитку ресурсозберігаючої діяльності.
4. Поняття ресурсозбереження та його складові.
5. Фактори підвищення ресурсоефективності економічних процесів.
6. Класифікація ресурсозберігаючої діяльності за видами ресурсів, що зберігаються, та за змістом процесів, що відбуваються.
7. Класифікація ресурсозберігаючої діяльності за масштабами дії, обсягами фінансування та результатами.
8. Класифікація ресурсозберігаючих процесів за стадіями життєвого циклу продукції.
9. Напрямки ресурсозбереження.
10. Процеси ресурсозбереження за можливостями реалізації.
11. Види ресурсозберігаючого потенціалу.
12. Ефекти ресурсозбереження за формою зовнішнього прояву та залежно від лага часу.
13. Ефекти ресурсозбереження за можливостями кількісного виміру та широтою охоплення.
14. Види ефектів ресурсозбереження за видами результатів та видами ресурсів, які заощаджуються.
15. Класифікація ефектів ресурсозбереження за стадіями життєвого циклу ресурсу, який заощаджується та за споживачами (реципієнтами).
16. Позитивні та негативні аспекти ресурсозбереження.
17. Показники ефективності ресурсовикористання.
18. Проблеми оцінки економічної ефективності ресурсозбереження з урахуванням соціальних та екологічних факторів.
19. Економічна ефективність ресурсозберігаючих заходів на макроекономічному та регіональному рівнях.
20. Економічна ефективність ресурсозбереження на рівні підприємства.
21. Суть та принципи формування еколого-економічного механізму

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 13

управління ресурсозбереженням.

22. Функціональні підсистеми еколого-економічного механізму управління ресурсозбереженням.

23. Ключові стратегії ресурсозбереження на державному та регіональному рівнях.

24. Стратегії ресурсозбереження на підприємстві та їх компоненти.

25. Еколого-економічні інструменти управління ресурсозберігаючою діяльністю.

26. Сутність та складові мотивації ресурсозбереження. Фактори стимулювання ресурсозберігаючих заходів.

27. Оцінка ефективності мотивації ресурсозберігаючих заходів на макроекономічному та регіональному рівнях.

28. Економічна ефективність мотивації ресурсозбереження на рівні підприємства.

29. Недоліки оцінки ефективності ресурсозберігаючих проектів на сучасному етапі.

30. Напрямки удосконалення існуючих методичних підходів до оцінки соціо-еколого-економічної ефективності ресурсозбереження.

31. SWOT-аналіз та зарубіжні методики оцінки еколого-економічної ефективності ресурсозбереження.

32. Принципи формування інформаційної системи ресурсозбереження на мікрорівні.

33. Основні напрями практичного використання інформаційної системи соціо-еколого-економічних показників ресурсозберігаючої діяльності на підприємстві.

34. Показники оцінки соціо-еколого-економічного рівня ресурсозберігаючої діяльності.

35. Організація моніторингу та управління ресурсозберігаючими процесами на підприємстві.

36. Поняття і завдання багаторівневої системи моніторингу ресурсозбереження.

37. Принципи соціо-еколого-економічного моніторингу ресурсозбереження.

38. Індикатори розвитку ресурсозберігаючих процесів.

39. Організація територіального моніторингу та управління ресурсозбереженням.

40. Принципи і нормативно-законодавча база сучасної ресурсозберігаючої

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 14

політики.

41. Еколого-економічні важелі стимулювання ресурсозберігаючих процесів.

42. Проблеми ресурсозбереження та шляхи їх вирішення.

43. Передумови розвитку ресурсозберігаючих процесів у вітчизняній економіці.

44. Стан і проблеми управління ресурсозбереженням в Україні.

45. Пріоритети ресурсозберігаючої діяльності в Україні.

46. Регіональні аспекти вдосконалення управління ресурсовикористанням.

47. Принципи формування і розвитку ринку ресурсозбереження.

48. Національні законодавчі і нормативні акти у галузі ресурсозбереження й охорони навколишнього природного середовища.

49. Стандартизація ресурсоспоживання та її розвиток в Україні.

50. Екологічна сертифікація та її розвиток в Україні.

51. Пільгове оподаткування ресурсозберігаючих технологій та продукції: світова та національна практика.

Оцінювання реферату та його захисту відбувається за наступною шкалою:

Бали	Оцінка	Характеристика
9-10	Відмінно	Оформлення реферату відповідає вимогам, викладений матеріал повністю розкриває тему, студент вільно володіє викладеним матеріалом
8-7	Добре	Оформлення реферату відповідає вимогам, викладений матеріал розкриває тему, студент добре (з незначними неточностями) володіє викладеним матеріалом
6-5	задовільно	Оформлення реферату відповідає вимогам, обраний матеріал недостатньо розкриває обрану тему, студент достатньо володіє викладеним матеріалом
4 і менше	незадовільно	Оформлення не відповідає вимогам, обраний матеріал не розкриває тему, студент не володіє викладеним матеріалом

У разі незадовільної оцінки студент доопрацьовує та переоформлює реферат відповідно вимог і повторно захищає його.

Індивідуальні завдання для проміжного контролю знань містять теоретичні аспекти, які охоплюють всі теми відповідно до розробленої програми курсу.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

8. Методи навчання

Під час викладання дисципліни «Технології та моделі ресурсозбереження» використовуються наступні методи навчання:

- вербальні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж);
- практичні (різні види вправ та завдань, виконання розрахунків, практики);
- пояснювально-ілюстративний (передбачає пред’явлення готової інформації викладачем та її засвоєння студентами);
- репродуктивний, в основу якого покладено виконання різного роду завдань за зразком;
- метод проблемного викладу;
- частково-пошуковий (евристичний);
- дискусійний метод;
- метод активного навчання (проведення ділових ігор, ігрового проектування);
- ситуаційний метод, рішення кейсових завдань.

9. Методи контролю

Поточний контроль

Участь у роботі впродовж семестру становить 100% за 100-бальною шкалою (бали накопичуються за всіма формами робіт на основі описаних форм оцінювання). Мають бути зараховані усі теми, винесені на поточний контроль.

Поточне оцінювання знань та умінь здійснюється під час проведення аудиторних занять і має на меті перевірку рівня їх підготовленості до виконання конкретних видів завдань професійної діяльності з ефективного управління ресурсами. Об’єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;
- виконання завдань та форм поточного контролю;
- проходження проміжного модульного контролю.

Оцінювання проводиться за такими критеріями:

- ступінь засвоєння теоретичного матеріалу та розуміння актуальних проблем у сфері управління різними видами ресурсів;
- ступінь засвоєння матеріалу дисципліни, володіння основним термінологічним апаратом;
- ознайомлення з рекомендованими джерелами, в тому числі нормативно-правовими матеріалами з питань, що розглядаються;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 16

- уміння поєднувати теорію з практикою;
- логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії;
- вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінювання зазначених видів поточної роботи студента здійснюється за шкалою, відображеною у таблиці.

Таблиця 2

Перелік робіт, обов'язкових для виконання студентом під час вивчення дисципліни «Технології та моделі ресурсозбереження»

Види робіт	Кіл-ть балів
1. Виступ на практичному занятті, участь в обговоренні окремих проблем, відповідь на запитання викладача (з інтервалом оцінок 0, 1, 2, 3 залежно від розуміння суті питання, повноти його висвітлення і глибини аргументації")	0 - 3
2. Поточне експрес-тестування (з інтервалом оцінок 0, 1, 2, 3, 4 залежно від кількості правильних відповідей)	0 - 4
3. Підготовка та презентація рефератів (доповідей) з окремих питань за погодженням з викладачем	0-10

Модульний контроль.

Модульний контроль здійснюється у формі 2 контрольних робіт (в онлайн форматі) за окремими частинами дисципліни (модулями).

За відсутності студента на контрольному заході без поважних причин модуль вважається не опанованим. Перескладання модулів здійснюється у терміни визначені викладачем. Результати модульного контролю доводяться до відома студентів.

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль – комплексне оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу дисципліни за всіма видами навчальних занять. Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену.

У разі виконання студентом всіх видів поточних та модульних контрольних заходів семестровий контроль може проводитись шляхом визначення середньозваженого бала результатів двох модульних контролів.

Екзаменаційна картка формується з бази тестових завдань за дисципліною, що розглядається та затверджується кафедрою, яка забезпечує викладання дисципліни, та проректором з науково-педагогічної роботи.

Екзаменаційні робота становить 100% за 100-бальною шкалою (у випадку, коли здобувач освіти не погоджується на зарахування оцінки поточної успішності).

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 17

Екзамен проводиться у формі тестування за графіком, затвердженим проректором з науково-педагогічної роботи. Графік оприлюднюється деканатами та фіксується у персональному кабінеті студента.

Для формування підсумкової оцінки знань студентів за поточною сумою балів і одержаними балами на екзамені використовується уніфікована шкала оцінювання з переведенням одержаних балів в традиційну шкалу оцінок та в оцінки ECTS.

Зарахування результатів підсумкового контролю відбувається за умов отримання студентом за його результатами не менше 60 балів (зі 100 можливих).

10. Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота											ІЗ	Сума
ЗМ 1					ЗМ 2							
1.1	1.2	1.3	1.4	МК	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	МК	10	100
6	6	7	7	10	10	10	7	6	6	15		

1.1., 1.2. ... – теми.

ІЗ – індивідуальне завдання.

Шкала оцінювання

За шкалою	Екзамен	Бали
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

11. Рекомендована література

Основна література

1. Бриль І. В. Формування та використання нематеріальних активів підприємства для підвищення їх капіталізації : монографія. НАН України, Ін-т економіки промисловості. Київ. 2015. 84 с.

2. Вітка Н.Є. Процеси ресурсозбереження промислових підприємств в сучасних умовах. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 10 С. 284-287. [Електронний ресурс]: <http://www.global-national.in.ua>.

3. Дзядикевич Ю.В. Економічні основи ресурсозбереження. Навчальний посібник. Тернопіль: Вектор, 2015. 76 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/24653/3/%D1%80%D0%B5%D1%81%>

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 18

D1%83%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%B7%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf.

4. Іртищева І., Крамаренко І., Стегней М., & Бойко Є. (2022). Економічний механізм забезпечення ресурсозбереження та природокористування в умовах глобальних викликів. *Innovation and Sustainability*, (4), 223–231. <https://doi.org/10.31649/ins.2022.4.223.231>.

5. Мірошниченко О.Ю., Ревуцька Н.В., Гончарова О.М. Управління ресурсами підприємства: Навчальний посібник. Київ : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. 217 с.

6. Ресурсний потенціал регіону : навч. посіб. / авт.-упор.: Орлатий М. К., Романюк С. А., Дегтярьова І. О. та ін. ; за заг. ред. Орлатого М. К. Київ : НАДУ, 2014. 724 с.

7. Роженко О.В. Формування бізнес-моделі підприємства: конспект лекцій для студентів ступеня «бакалавр»/ М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. підприємн. і торгівлі. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2018. 83 с. URL: http://elibrary.donnuet.edu.ua/1142/1/Роженко_2018-9.pdf.

8. Сотник І.М. Економічні основи ресурсозбереження: навч. Посібник. – Суми: Університетська книга, 2013. 230 с.

9. Сотник І. М. Передумови й еволюція ресурсозберігаючої діяльності // Економічні основи ресурсозбереження : навч. посіб. для студентів ВНЗ; М-во освіти і науки України. Суми, 2015. С. 10–41.

10. Сухенко Ю.Г., Серьогін О.О., Сухенко В.Ю., Рябоконт Н.В. Ресурсозберігаючі технології в харчових і переробних виробництвах: [Підручник] / За ред. проф. О.О.Серьогіна. К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 338 с. URL:

https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/3635/1/%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%A0%D0%A3%D0%A7%D0%9D%D0%98%D0%9A_%D0%A0%D0%B5%D1%81%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%B7%D0%B1%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B3%D0%B0%D1%8E%D1%87%D1%96%20%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97.pdf

11. Управління ресурсами підприємства [Електронний ресурс] : монографія / за заг. ред к.е.н., проф. Г.О. Швиданенко. Київ: КНЕУ, 2014. 418 с. URL:

https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/25230/resours_pidpr_14.pdf;jsessionid=0EED17AB7C5D3D6FBC9B173522CBAEB5?sequence=1.

12. Швиданенко Г.О., Ревуцька Н.В. Формування бізнес-моделі

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 19

підприємства : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Київ : КНЕУ, 2013. 423 с.

Допоміжна література

1. Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Інтелектуальна власність: креативи метафізичного пошуку. К.: Знання-Прес, 2008. 687 с.
2. Боженко О.М. Ресурси підприємства як основа формування його ресурсного потенціалу. *Наукові записки*. 2017. 1 (54). С. 119-125.
3. Верхоглядова Н. І., Письменна О. Б. Класифікація ресурсів та її значення для управління ресурсозбереженням. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 15. С. 27-31. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2015/7.pdf.
4. Вовк І. Класифікація ресурсів підприємства. Сучасні підходи [Електронний ресурс]. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2011. Вип. 1 (4). URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11vippsp.pdf>.
5. Гайдук І. О. Класифікація фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник*. 2005. № 15 (3). С. 204–208.
6. Грішнова О.А. Управління персоналом: підручник / [В.М.Данюк, А.М.Колот, Г.С.Суков та ін.] за заг. та наук. ред. к.е.н., проф. В.М.Данюка / К.: КНЕУ, Краматорськ: НКМЗ, 2013. – 666 с.
7. Дзядикевич Ю.В., Гевко Б.Р. Теоретичні і практичні аспекти ресурсозбереження [Електронний ресурс]. *Інноваційна економіка*. 2016. № 3/4. С. 103-107. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2016_3-4_17.
8. Дискіна А.А. Ресурсозбереження, як інструмент ефективного управління виробничим потенціалом підприємства. *Економіка: реалії часу* [Електрон. ресурс]. Одеса, 2020. № 5 (51). С. 28–33. <https://economics.net.ua/files/archive/2020/No5/28.pdf>.
9. Економічна енциклопедія. У трьох томах. Т. 3 / Редкол.: Мочерний С. В. (відповідальний редактор) та ін. Київ : Видавничий центр «Академія», 2002. 952 с.
10. Єлейко І. В., Остапів Х. П. Порівняльний аналіз ефективності використання моделей управління трудовими ресурсами. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 17 (1). С. 103-107. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_17\(1\)_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_17(1)_25).
11. Качан Є.П. Управління трудовими ресурсами / Є.П. Качан: навч. посібник. – К.: Видавничий дім «Юридична книга», 2005. – 358 с.
12. Левицька І.В. Відтворення основних засобів: теорія і практика: Монографія. К.: Національний університет харчових технологій, 2010. 280 с.
13. Лизунова О. М., Іщенко Я. Г., Кондрашова Г. В. Використання

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05-05.01/051.00.1/М/ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 20

інноваційних методів управління персоналом підприємства. *Економіка та суспільство*: Мукачівський державний університет. 2018. Вип. 14. С.448-456.

14. Мазур О.В., Артеменко Л.П. Стратегічне управління ресурсозбереженням підприємства в умовах енергетичних обмежень. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*: збірник наукових праць. 2017. № 14. С. 245-250.

15. Мельник Т. Ю., Свірко С. В. Теоретико-методичні основи оцінювання майнового стану підприємства. *Економіка, управління та адміністрування*. 2021. № 1 (95). С. 8-16. - Режим доступу: <http://ema.ztu.edu.ua/article/view/228952>.

16. Рибалко Л. П. Комплексне використання сировини, як пріоритетний напрям підвищення економіко-екологічної ефективності ресурсозбереження гірничо-збагачувальних комбінатів. *Інноваційна економіка*. 2012. № 3 (29). С. 1996-2000.

17. Сердак С.Е. Принципи ефективного управління ресурсами суб'єктів господарювання. *Академічний огляд*. 2008. № 2. С. 83-88.

18. Скриль В.В. Бізнес-моделі підприємства: еволюція та класифікація. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. № 7. С. 490-497. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/82.pdf.

19. Харченко Т. О, Бут С. С. Моделі управління персоналом в сучасних умовах. *Virtus: Scientific Journal*. 2018. № 28. С. 212-216.

20. Storey J. Human Resources Management: A Critical Text (3rd edition). Thomson Learning. 2007. URL: https://books.google.com.ua/books?id=TmsExMtSWB8C&printsec=frontcover&hl=uk&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

21. Wernerfelt B. A resource-based view of the firm. *Strategic management journal*. 1984. Vol. 5. № 2. P. 171–180.

Нормативна база

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р., № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua. – Назва з екрана.

2. Кодекс законів про працю України, прийнятий Верховною Радою УРСР 10.12.1971 № 322-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08>. – Назва з екрана.

3. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> – Назва з екрана

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1-35 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua. – Назва з екрана.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.01/051.00.1/М/ ОК4-2023
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 21

5. Про зайнятість населення: Закон України, прийнятий Верховною Радою України 05.07.2012 № 5067-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>. – Назва з екрана.

6. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI // Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

7. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05 липня 1994 р., № 80/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua. – Назва з екрана.

8. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р., № 2657-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua. – Назва з екрана.

9. Про захист персональних даних: Закон України від 01 червня 2010 р., № 2297-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua. – Назва з екрана.

10. Цивільний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Назва з екрана.

12. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Нормативні акти України // www.zakon.rada.gov.ua.
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України // www.kmu.gov.ua.
3. Сайт бібліотеки Державного університету «Житомирська політехніка» // <http://lib.ztu.edu.ua>.
4. Освітній портал Державного університету «Житомирська політехніка» // <http://learn.ztu.edu.ua>.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.